

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІКИ

НАУКОВИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ ЖУРНАЛ

Заснований у 2000 році. Виходить щомісяця.

Індекс журналу в каталозі передплатних видань України – 21842

Свідоцтво про реєстрацію КВ № 16096-4568ПР від 21.12.2009

№8(146)
2013

УДК 330 Журнал внесено в оновлений перелік фахових видань з економічних наук
(підстава: Постанова ВАК України № 1–05/04 від 14.10.2009)

ISSN 1993-6788 Журнал 1 березня 2007 року зареєстровано в Міжнародному центрі періодичних видань
(ISSN International Centre, м. Париж).

Журнал зареєстровано та проіндексовано у таких міжнародних каталогах та базах даних:
SciVerse Scopus – з жовтня 2009 року;
Index Copernicus – з січня 2010 року;
EBSCOhost та Ulrich's Periodicals Directory – з 2011 року.

Засновник і видавець: ВНЗ «Національна академія управління»
Україна, 01011, Київ, вул. Панаса Мирного, 26
Голова редакційно-видавничої ради **С.А. Єрохін**
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1824 від 2.06.2004

Редакційна колегія:

Єрмошенко Микола Миколайович

- **головний редактор**
доктор економічних наук, професор,
заслужений діяч науки і техніки України

Бурлака Григорій Григорович

- **заступник головного редактора**

Базиліук Антоніна Василівна

- доктор економічних наук, професор

Білан Юрій

- кандидат економічних наук, доцент, PhD (Польща)

Будкін Віктор Сергійович

- доктор економічних наук, професор,
заслужений діяч науки і техніки України

Ваза Лашло

- PhD, професор (Угорщина)

Герасименко Сергій Сергійович

- доктор економічних наук, професор

Гончаров Юрій Вікторович

- доктор економічних наук, професор

Гуткевич Світлана Олександрівна

- доктор економічних наук, професор

Дорофійенко В'ячеслав Володимирович

- доктор економічних наук, професор,
заслужений працівник освіти України

Єрохін Сергій Аркадійович

- доктор економічних наук, професор

Козаченко Іван Петрович

- доктор юридичних наук, професор

Лопатін Олексій Костянтинович

- доктор фізико-математичних наук, професор

Мищенко Володимир Іванович

- доктор економічних наук, професор

Панченко Євген Григорович

- доктор економічних наук, професор

Пандевзько Валентин Степанович

- кандидат економічних наук, професор
математичних наук, професор (Литва)

Сахаров Вадим Євгенович

- кандидат економічних наук, професор

Сопко Василь Васильович

- доктор економічних наук, професор

Сорокіна Леся Вікторівна

- доктор економічних наук, доцент

Сунцова Олеся Олександрівна

- доктор економічних наук, професор

Супрун Василь Павлович

- доктор економічних наук, професор

Турскіс Зенонас Адомович

- доктор технічних наук, професор (Литва)

Шелудько Наталія Михайлівна

- доктор економічних наук, старший науковий співробітник

Шнипко Олександр Сергійович

- доктор економічних наук, професор

Адреса редакції: Україна, 01011, Київ, вул. Панаса Мирного, 26, к.к. 401, 406
Тел., факс (044) 280-80-56; 288-94-98; 254-31-96
E-mail: eco@nam.kiev.ua (головний редактор); http://eco-science.net
lena@nam.kiev.ua (укр.-рос. блок); prokhorova@nam.kiev.ua (англ. блок)
Секретар редакції **О.О. Кривонос**

Комп'ютерний набір та верстка **О.О. Кривонос, С.Ю. Чередніченко**

Літературна редакція **Н.М. Железняк, О.М. Семенюк**

Коректор **Д.М. Прохорова**

Рекомендовано до друку вченою радою ВНЗ «Національна академія управління» (протокол №4 від 20.06.2013 р.)

Відповідальність за достовірність фактів, цитат, власних імен, географічних назв, назв підприємств, організацій, установ та іншої інформації несуть автори статей.

Висловлені у цих статтях думки можуть не збігатися з точкою зору редакційної колегії і не покладають на неї ніяких зобов'язань.

Передруки і переклади дозволяються лише за згодою автора та редакції.

Відповідальність за зміст рекламних оголошень несе рекламодавець.

Підписано до друку 9.08.2013. Обл.-вид. арк. 35,3. Ум. друк. арк. 35,6. Замовлення № 102.

Папір офсетний. Друк офсетний. Наклад 1000 прим. Формат 70x100 1/16.

Віддруковано у ТОВ «Наш формат», 02105, м. Київ, пр-т Миру, 7.

З М І С Т

ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ

Матусевич Костянтин М. Методологічні суперечності теорій вартості і цінності	8

СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

Сазонеш Ігор Л. Реалізація економічної політики ТНК методами прямого інвестування	15

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

Братюк Віра П. Інформаційне забезпечення державної політики розвитку туризму	24
Колодзів Олег М. Формування багаторівневої системи показників фінансування інноваційної діяльності	32

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

Величко Олександр П. Методика оцінювання розвитку логістики підприємства	45
Дудукало Ганна О. Удосконалення механізму управління підприємством на засадах ефективного використання персоналу	55

Єлецьких Світлана Я. Імітаційна модель управління фінансово стійким розвитком підприємства на основі результатів сценарного аналізу	60
Нижник Віктор М., Полінкевич Оксана М., Ніколаєва Анжела М. Оцінювання зовнішнього середовища інноваційних бізнес-процесів промислових підприємств України методом "5x5"	69

Чухрай Наталія І., Грицай Ольга І. Діагностування ефективності управління витратами на інноваційні процеси машинобудівних підприємств	75
Шекочев Олена С., Хорольський Валентин П., Хорольський Костянтин Д. Стратегічне управління розвитком публічних акціонерних товариств Групи "Метінвест"	81

ДЕМОГРАФІЯ, ЕКОНОМІКА ПРАЦІ, СОЦІАЛЬНА ЕКОНОМІКА І ПОЛІТИКА

Мазіна Олександра І. Людський капітал: проблеми оцінювання і збереження	95

ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ

Григор'єва Глона Ю. Пріоритетні напрями вдосконалення оподаткування банків у посткризовий період	104
Скворцова Сніжана Я. Податок на нерухомість як ефективне джерело наповнення місцевих бюджетів	109
Яворська Тетяна В. Конкурентне регулювання страхового підприємництва України	115

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ

Белова Інна В., Коренєва Оксана Г., Сисоєва Лариса Ю. Проблеми розкриття інформації у фінансовій звітності банків України	123

МАТЕМАТИЧНІ МЕТОДИ, МОДЕЛІ ТА ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ЕКОНОМІЦІ

Іванова Олена М. Роль інформаційних потоків у діяльності туристичних підприємств	130

НОВИНИ СВІТОВОЇ НАУКИ

Алшысбаев Куаныш Развитие социальной инфраструктуры села как основной механизм развития кадрового потенциала в аграрном секторе РК	134
Альхінді Вахід Ахмед, Баюраї Норхайрул Хафіз, Мунір Сакіб Повійний дефіцит і парадокс Фельдштейна-Хоріюки: дослідження за даними Південної Азії (Пакистан, Індія і Шрі-Ланка)	144

З М І С Т

Армяну Даніель, Вінтіла Джорджета Застосування моделі Марковіча для оптимізації інвестиційного портфеля кредитної організації	152
Ахметжанова Салтанат, Алашбаева Айгуль Основные недостатки сложившейся территориально-хозяйственной системы Республики Казахстан и факторы, ограничивающие дальнейшее развитие регионов	161
Бадеа Леонардо Модель CAPM у рамках сучасного європейського ринку капіталу	172
Байбулекова Ляйля Управление проблемными кредитами: казахстанский опыт	183
Балкаран Рішида, Тіффлін Вайне Розробка методики оцінювання економічних наслідків спортивних заходів на прикладі провінції Квазулу-Натал, ПАР	193
Баран Агнешка, Гайдук Славоміра Інтелектуальна спеціалізація регіонів як інструмент підтримки інновацій	202
Бласкес-Ресіно Хуан Хосе Оцінювання ставлення споживачів до онлайн-реклами в сервісному контексті	212
Брунет-Торнтон Річард, Буреш Владімір Зіткнення національної культури та управління знаннями: досвід Східної Європи (або його відсутність?)	224
Габдулін Ренат Загальна концепція управління національною економікою в контексті глобалізації	235
Гірілі Нуру, Угурал Севін Вплив шоку від зовнішніх доходів на економічний добробут Північного Кіпру: обчислювана модель загальної рівноваги	243
Главачек Іржі Оцінювання ролі фінансової допомоги у забезпеченні сталого розвитку в Африці	257
Дент Майкл, Вонг Сек Хін Едвард, бін Ісмаїл Мохд Назарі Критична й інтерпретаційна теорія в соціальних науках: метод ситуаційного дослідження	268
Джуусбекова Гульсара Некоторые аспекты совершенствования системы государственной службы в Республике Казахстан	276
Ейдис Йоанна, Шпілько Данута Проблеми стратегічного управління туризмом у регіонах Польщі	284
Каліакпарова Гульнар Застосування контролінгу в процесі удосконалення управління підприємством	295
Канатбекова Айнур Контролинг как современная инновационная концепция управления промышленным предприятием	302
Клоуз Девід Польсько-українські двосторонні торговельні відносини (2006–2011): ріст торгівлі товарами, обумовлений розвитком технологій	308
Лі Ін-Цзе Ключові чинники успіху в розвитку галузей культури та творчості	315
Лі Хун-Вень Локус контролю, соціалізація й організаційна ідентифікація співробітників	322
Махмуд Мухаммад Тахір, ур Реман Кашіф Що країни-реципієнти отримують від припливу прямих іноземних інвестицій? (огляд емпіричних даних)	329
Мойсоска-Блазевські Нікіца, Петрескі Мар'ян Торгівля Західних Балкан із країнами ЄС та CEFTA-2006: за даними Македонії	339
Полат Алі, Сатті Саклейн Латіф, ур Реман Ійяз Причинно-наслідкова залежність між економічною свободою і розвитком фондового ринку в Малайзії: метод моделювання структурними рівняннями	351
Радович-Маркович Міряна Розвиток творчого підходу, пізнавальних здібностей і духу підприємництва завдяки новим моделям освіти	363

З М І С Т

Сапир Елена Сетевая бизнес-модель как фактор инновационного развития	373
Сатті Саклейн Латіф, Удін Сіа, Алі Насір Інформованість інвесторів, неприйняття ризику й ухвалення інвестиційних рішень	380
Сетебе Елвін, Дрошкі Тоні, де Ягер Йохан Впровадження безпроводних Інтернет-технологій на молодіжному ринку	390
Сидорова Екатерина Особенности функционирования российских транснациональных корпораций в условиях интернационализации инноваций	400
Сін Хьон-Дук Бачення чесної торгівлі майбутніми бізнес-лідерами: порівняльне дослідження за даними Південної Кореї і Нової Зеландії	406
Смагулова Шолпан, Семикина Екатерина, Радько Наталья Моделирование влияния инвестиций на устойчивость экономического роста Казахстана	419
Станішич Ненад, Янковіч Ненад Загальні риси і ознаки конвергенції структури експорту країн із перехідною економікою і країн ЄС-15: на прикладі Сербії	432
Стрелковскі Вадим, Трощенко Сергій Економічний вплив імміграції на безробіття в Данії	443
Султанбаева Гўльмира, Канагатова Алмагуль, Асымова Дария Формирование интеллектуальной нации в контексте развития человеческого капитала: стратегия Казахстана	451
Тапури́ка Оана-Каталіна, Тахе Флорін Стратегічні варіанти суб'єктів економічної діяльності в галузі поновлюваних джерел енергії і вплив проектного управління на торгівлю «зеленими сертифікатами»	460
Товма Наталия Организация аудита товарных операций	472
Тургинбасва Ардак Н., Абілдаєв Султан Т. Кількісне оцінювання конкурентоспроможності регіональної економіки (на прикладі Республіки Казахстан)	477
Хак Ахасанул, Хан Абдул Хіге Вивчення факторів задоволеності туристів: дослідження напрямів мусульманського туризму в Малайзії ...	486
Червонка Лешек Визначення коефіцієнта обміну акцій та капіталу акціонерів при злитті компаній, які котируються на варшавській фондовій біржі	497
Шайкин Динмухаммед, Имамбаева Райхан, Муравьева Елена Теоретико-методологические аспекты измерения и оценки трудового потенциала	507
Шахривар Хесам Альдін Зміни суверенних кредитних рейтингів та їх вплив на короткострокову стабільність фінансових ринків, що розвиваються	513
Шиманек Маріуш, Танаш Войцех Методи економічного оцінювання виробництва кукурудзи	525
Ю Янні, Цой Йонгрок Параметрична функція відстані для оцінювання витрат на скорочення викидів CO ₂ в Китаї	531
Ярашунене Алдона, Грейчуне Лайма Використання моделі ефективних перевезень вантажів декількома видами транспорту для забезпечення трафіку в рамках «зеленого коридору»	543
КРИТИКА ТА БІБЛІОГРАФІЯ	
Парадигма формування системи енергетичної безпеки в системі економічної безпеки держави	552
ІНФОРМАЦІЙНІ ПОВІДОМЛЕННЯ	
«Золота Фортуна» – шлях до міжнародного визнання	554
Відомості про авторів	562
У наступному номері журналу	587

NATIONAL ACADEMY OF MANAGEMENT

ACTUAL PROBLEMS OF ECONOMICS

SCIENTIFIC ECONOMIC JOURNAL

Founded in 2000. Academic monthly journal.

Subscription index in Ukraine – 21842

Registration license: KB № 16096-4568ПР, issued 21.12.2009

№8(146)
2013

УДК 330 The journal is licensed as academic, professional journal in all economic sciences
(Decision of Higher Accreditation Committee of Ukraine: № 1-05/04, issued 14.10.2009)

ISSN 1993-6788 (Since March 2007).

The journal is registered and indexed in the following international catalogues and databases:

SciVerse Scopus – since October 2009;

Index Copernicus – since January 2010;

EBSCOhost and Ulrich's Periodicals Directory – since 2011.

Founder and published:

National Academy of Management
Vul. Panas Myrnygo, 26, 4th floor, Kyiv, 01011
Head of the Editorial Board – Serhiy Yerokhin
Publishing license: ДК № 1824, reissued 2.06.2004

Editorial Board:

Mykola Yermoshenko

- **Editor in Chief**
Dr. Sc. (Economics), Prof., Emeritus of Sciences
and Technology of Ukraine

Grygoriy Burlaka

- **Deputy Editor in Chief**

Antonina Bazylyuk

Dr. Sc. (Economics), Prof.

Bilan Yuriy

- Dr. Sc. (Economics), Prof.

Viktor Budkin

- Ph.D, Asst. Prof. (Poland)

Laszlo Vasa

- Dr. Sc. (Economics), Prof., Emeritus of Sciences

Serhiy Gerasymenko

and Technology of Ukraine

Yuriy Goncharov

- PhD, Dr. habil. (Hungary)

Svitlana Gutkevych

- Dr. Sc. (Economics), Prof.

Vyacheslav Dorofienko

- Dr. Sc. (Economics), Prof.

- Dr. Sc. (Economics), Prof., Honorary Fellow
in Education of Ukraine

Serhiy Yerokhin

- Dr. Sc. (Economics), Prof.

Ivan Kozachenko

- Dr. Sc. (Law), Prof.

Oleksiy Lopatin

- Dr. Sc. (Physics&Mathematics), Prof.

Volodymyr Mishchenko

- Dr. Sc. (Economics), Prof.

Yevgen Panchenko

- Dr. Sc. (Economics), Prof.

Valentyn Podvezko

- PhD (Economics), Dr.Sc. (Mathematics),
Prof. (Lithuania)

Vadym Sakharov

- Dr. Sc. (Economics), Prof.

Vasyl Sopko

- Dr. Sc. (Economics), Prof.

Lesya Sorokina

- Dr. Sc. (Economics), Assoc. Prof.

Olesya Suntsova

- Dr. Sc. (Economics), Prof.

Vasyl Suprun

- Dr. Sc. (Economics), Prof.

Zenonas Turkskis

- Dr. Sc. (Technology), Prof. (Lithuania)

Natalia Sheludko

- Dr. Sc. (Economics), Senior Research Fellow

Olexandr Shnypko

- Dr. Sc. (Economics), Prof.

Editorial Office:

Ukraine, 01011, Kyiv, vul. Panas Myrnygo, 26, 401-406
Tel./fax.: +(38044) 280-80-56; 288-94-98; 254-31-96; <http://eco-science.net>
E-mails: eco@nam.kiev.ua - chief editor; prokhorova@nam.kiev.ua (submissions
in English); lena@nam.kiev.ua (submissions in Russian and Ukrainian)
Editorial administrative secretary – Olena Kryvonos
Computer page positioning and layout: Olena Kryvonos, Svitlana Cherednichenko
Text editing: Nelya Zheleznyak, Olena Semenyuk
Proof reading: Darina Prokhorova

Responsibility for facts, quotations, private names, enterprises and organizations titles, geographical locations etc. to be bared by the authors.

The editorial office and board do not always share the views and thoughts expressed in the articles published.

Reprints and translations are allowed on the written consent with the editorial office and the author.

Responsibility for the advertisement contents to be bared by the advertiser.

Printing facilities:

"Nash Format", prospekt Myru, 7, Kyiv-02105, Ukraine.

ACTUAL PROBLEMS OF ECONOMICS

SCIENTIFIC ECONOMIC JOURNAL

№8(146) 2013

CONTENTS

ECONOMIC THEORY AND HISTORY OF ECONOMIC THOUGHT

Matusevych Kostyantyn M. Methodological contradictions between the theories of cost and value	8

WORLD ECONOMY AND INTERNATIONAL ECONOMIC RELATIONS

Sazonets Igor L. Economic policy implementation at MNC by means of direct investment	15

NATIONAL ECONOMY AND ITS MANAGEMENT

Bratyuk Vira P. Information support for state policy on tourism development	24
Kolodiziev Oleg M. Formation of multilevel system of indices on innovative activity financing	32

ENTERPRISES ECONOMY AND MANAGEMENT

Velychko Oleksandr P. Methodology for estimation of enterprise logistics development	45
Dudukalo Ganna O. Improving the mechanism of enterprise management basing on the principles of personnel efficient use	55
Yeletsykh Svitlana Y. Simulation model of financially stable enterprise development based on the results of scenario analysis	60
Nyzhnyk Vliktor M., Polinkevych Oksana M., Nikolaeva Anzhela M. Evaluation of external environment for innovative business processes of Ukraine's industrial enterprises by means of 5x5 method	69
Chukhrai Natalia I., Grytsai Olga I. Diagnosing the efficiency of cost management of innovative processes at machine-building enterprises	75
Shehekoych Olena S., Khorolskyi Valentyn P., Khorolskyi Kostyantyn D. Strategic management of development of PJSCs within Metinvest Group	81

DEMOGRAPHY, LABOUR ECONOMY, SOCIAL ECONOMY AND POLICY

Mazina Oleksandra I. Human capital: problems of evaluation and maintenance	95

MONEY, FINANCE AND CREDIT

Grygorieva Ilona Y. Priority directions for improvement of banks taxation in the post-crisis period	104
Skvortsova Snizhana Y. Real estate tax as an efficient source of local budgets' revenues	109
Yavorska Tetyana V. Competitive regulation of insurance business in Ukraine	115

ACCOUNTING, ANALYSIS AND AUDIT

Byelova Inna V., Korenyeva Oksana G., Susoyeva Larysa Y. Problems of information disclosure in financial reports of Ukrainian banks	123

MATHEMATICAL METHODS, MODELING AND INFORMATION TECHNOLOGIES IN ECONOMICS

Ivanova Olena M. Role of information flows in tourist enterprises activities	130

INTERNATIONAL SCIENCE OUTLINES

Alpysbayev Kuanysh Development of social infrastructure in rural areas as a key mechanism in HR development in agriculture of Kazakhstan	134
Alhindi Waheed Ahmed, Bajuri Norkhairul Hafiz, Muneer Saqib Twin deficit and Feldstein-Horioka puzzle: South Asia (Pakistan, India & Sri Lanka) perspective	144

CONTENTS

Armeanu Daniel, Vintila Georgeta Application of Markowitz model for optimizing investment portfolio in a credit institution	152
Akhmetzhanova Saltanat, Alashbayeva Aigul Key disadvantages of current territorial-economic system of the Republic of Kazakhstan and the factors limiting further development of its regions	161
Badea Leonardo CAPM in the framework of current European capital market	172
Baybulekova Lyailya Non-performing loans management: Kazakhstan's experience	183
Balkaran Rishidaw, Tifflin Wayne Development of an appropriate methodology for measuring economic impacts of sports events: a case study of the Kwazulu-Natal Province, South Africa	193
Baran Agnieszka, Hajduk Slawomira Intelligent specialization of regions as an instrument to support innovation	202
Blazquez-Resino Juan Jose Assessing consumers' attitudes towards web advertising in the service context	212
Brunet-Thornton Richard, Bures Vladimir When knowledge management collides with national culture: East-European knowledge management experience (or lack thereof?)	224
Gabdullin Renat Integrated framework for the national economy management in the context of globalisation	235
Giritli Nuru, Ugural Sevin Implications of exogenous income shock on economic well-being in North Cyprus: CGE model approach	243
Hlavacek Jiri Evaluating the role of development assistance in promoting sustainable development in Africa	257
Dent Michael, Wong Sek Khin Edward, Bin Ismail Mohd Nazari Critical and interpretive social science theory: a case study approach	268
Junusbekova Gulsara Particular aspects of civil service system improvement in the Republic of Kazakhstan	276
Ejdys Joanna, Szpilko Danuta Problems of strategic tourism management in the regions of Poland	284
Kaliakparova Gulnar Controlling application in the course of enterprise management improvement	295
Kanatbekova Ainur Controlling as a contemporary innovation concept of industrial enterprise management	302
Clowes David Polish-Ukrainian bilateral trade relations (2006-2011): growth in the exchange of goods endowed with higher levels of technology	308
Lee Ying-Jye Key success factors in the development of cultural and creative industries	315
Lee Hung-Wen Locus of control, socialization and organizational identification	322
Mahmood Muhammad Tahir, ur Rehman Kashif What do host countries gain from foreign direct investment inflow? (a review of empirical evidence)	329
Mojsoska-Blazevski Nikica, Petreski Marjan Western Balkan's trade with the EU and CEFTA-2006: evidence from Macedonia	339
Polat Ali, Satti Saqlain Latif, ur Rehman Ijaz On the causal chain of economic freedom and stock market development in Malaysia: structural equation modeling approach	351
Radovic-Markovic Mirjana Fostering creativity, cognitive abilities and entrepreneurship behaviour through new education models	363

CONTENTS

Sapir Elena Network business model as a factor of innovative development	373
Satti Saqlain Latif, Uddin Siah, Ali Nasir Investor knowledge, risk aversion, and investment decision	380
Setebe Edwin, Drotsky Tonie, de Jager Johan Adaption of wireless Internet technology by youth market group	390
Sidorova Ekaterina Peculiarities of Russian transnational corporations functioning under the conditions of innovations' internationalization	400
Shin Hyung-Deok Future business leaders' view on fair trade: a comparative study in South Korea and New Zealand	406
Smagulova Sholpan, Semikina Yekaterina, Radko Natalya Modelling the impact of investments upon stable economic growth of Kazakhstan	419
Stanisic Nenad, Jankovic Nenad Similarity and convergence of export structures of transitional economies and EU15: case of Serbia	432
Strielkowski Wadim, Troshchenkov Sergii Economic impact of immigration on unemployment in Denmark	443
Sultanbayeva Gulmira, Kanagatova Almagul, Asumova Dariya Intelligent nation formation in the context of human capital development: the strategy of Kazakhstan	451
Tapurica Oana-Catalina, Tache Florin Strategic options of economic agents in the field of renewable energy and the influence of project management on TGC schemes	460
Tovma Nataliya Audit organization for commodity transactions	472
Turginbayeva Ardak N., Abildaev Sultan T. Quantitative assessment of regional economy competitiveness (Republic of Kazakhstan case study)	477
Haque Ahasanul, Khan Abdul High Exploring critical factors of tourist satisfaction: a study on Islamic tourists destinations in Malaysia	486
Czerwonka Leszek Exchange ratio determination and shareholders' wealth for mergers of companies at Warsaw Stock Exchange	497
Shaikin Dinmuhammed, Imambaeva Raikhan, Muraviyova Elena Theoretical and methodological aspects of labour potential measurement and assessment	507
Shahrivar Hesam Aldin Sovereign rating changes and the impacts on short-term emerging market financial stability	513
Szymanek Mariusz, Tanas Wojciech Economic assessment methods for sweet corn kernels production	525
Yu Yanni, Choi Yongrok How much should it pay to reduce CO ₂ emissions in China? A parametric distance function approach	531
Jarasuniene Aldona, Greiciune Laima Using the model of intermodal freight efficiency on the assurance of traffic in green corridor	543
CRITIQUE AND BIBLIOGRAPHY	
Paradigm of energy security system formation within the system of state economic security	552
INFORMATION NOTE	
"Golden Fortune" – pathway to international acknowledgement	554
Information about the authors	562
In the next issue	587

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІКИ

НАУКОВИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ ЖУРНАЛ

ЗАПРОШУЄМО ДО СПІВРОБІТНИЦТВА

Вищий навчальний заклад «Національна академія управління» видає з 2000 року періодичний науковий економічний журнал «Актуальні проблеми економіки». Журнал визнаний ВАК України фаховим з економічних наук.

З моменту свого заснування журнал став сполучною ланкою між науковцями і практиками, які працюють у науково-дослідних закладах, вищій школі, економіці, державних установах України і зарубіжжя, між усіма тими, хто переймається проблемами розвитку економіки в ринкових умовах.

Активна участь в наукових публікаціях на шпальтах журналу сприяє розвитку фундаментальних та прикладних досліджень з усіх напрямків економічних наук, посиленню впливу економіки на вирішення правових, політичних, соціальних, екологічних та інших проблем розвитку суспільства, входженню України в міжнародні економічні союзи.

У кожному номері журналу друкуються фотографії авторів і їхні наукові інтереси.

Журнал є дуже цікавим для науковців, аспірантів, студентів, фахівців національного господарства, державних службовців.

Рубрики журналу «Актуальні проблем економіки»

☐ ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ	☐ ЕКОНОМІКА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ТА ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА
☐ СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ	☐ ДЕМОГРАФІЯ, ЕКОНОМІКА ПРАЦІ, СОЦІАЛЬНА ЕКОНОМІКА І ПОЛІТИКА
☐ ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ	☐ ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ
☐ ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ	☐ БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ
☐ РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА	☐ СТАТИСТИКА
	☐ МАТЕМАТИЧНІ МЕТОДИ, МОДЕЛІ ТА ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ЕКОНОМІЦІ

Періодичність видання – 12 раз на рік. Журнал видається українською, російською мовами, анотації – українською, російською і англійською мовами. Матеріали, що надходять для публікації в журналі, проходять рецензування з боку членів редакційної колегії, розглядаються та рекомендуються Вченою радою ВНЗ «Національна академія управління» до друку.

Наша адреса: 01011, м. Київ, вул. Панаса Мирного, 26.

Телефони: (044) 254-31-96, 280-80-56, 288-94-98.

Олег М. Колодізев (*Харківський національний економічний університет, Україна*)

ФОРМУВАННЯ БАГАТОРІВНЕВОЇ СИСТЕМИ ПОКАЗНИКІВ ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті проаналізовано підходи до оцінювання фінансування інноваційної діяльності. Побудовано систему показників фінансування інноваційної діяльності, яка дозволяє охарактеризувати об'єкт оцінювання на 4 рівнях (мікро-, мезо-, макроекономічному і світовому) та оцінити структуру, динаміку, спрямованість, достатність, ризикованість і ефективність фінансування інноваційної діяльності.

Ключові слова: фінансування інноваційної діяльності, оцінювання фінансування інноваційної діяльності, показники фінансування інноваційної діяльності.

Рис. 3. Табл. 3. Літ. 30.

Олег Н. Колодизев (*Харьковский национальный экономический университет, Украина*)

ФОРМИРОВАНИЕ МНОГОУРОВНЕВОЙ СИСТЕМЫ ПОКАЗАТЕЛЕЙ ФИНАНСИРОВАНИЯ ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

В статье проанализированы подходы к оценке финансирования инновационной деятельности. Построена система показателей финансирования инновационной деятельности, которая позволяет охарактеризовать объект оценки на 4 уровнях (микро-, мезо-, макроэкономическом и мировом) и оценить структуру, динамику, направленность, достаточность, рискованность и эффективность финансирования инновационной деятельности.

Ключевые слова: финансирование инновационной деятельности, оценка финансирования инновационной деятельности, показатели финансирования инновационной деятельности.

Oleg M. Kolodiziev (*Kharkiv National Economic University, Ukraine*)

FORMATION OF MULTILEVEL SYSTEM OF INDICES ON INNOVATIVE ACTIVITY FINANCING

The article analyzes the approaches to evaluation of the innovative activity financing. The system of indices on the innovative activity financing is constructed, it enables the description of an object at 4 levels (micro, meso, macro and global) and further evaluation of the structure, dynamics, direction, riskiness and efficiency of the innovative activity financing.

Keywords: innovative activity financing; evaluation of the innovative activity financing; indices of the innovative activity financing.

Постановка проблеми. Забезпечення належного фінансування інноваційного розвитку країни неможливе без його обґрунтованого планування, ефективно організації, структурного аналізу, оцінювання результативності, динамічного контролю, що, у свою чергу, потребує наявності адекватного вимірювання, уособленням якого є система показників-характеристик. Від якості сформованої системи показників фінансування інноваційної діяльності залежать не тільки віддача фінансових ресурсів, а й результативність самої інноваційної діяльності, а отже, й динаміка та якість розвитку економіки України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням фінансування інноваційного розвитку присвячена низка праць провідних вітчизняних і зарубіжних

вчених, серед яких: Ю.М. Бажан [14; 24], Г.М. Білецька [12], Т.А. Васильєва [2], А.С. Гальчинський [13], В.М. Геєць [10; 13; 24], С.О. Єгоров [12], К. Зумбуш [30], Ю.М. Корецький [18], М.І. Крупка [20], А.Я. Кузнецова [21], С.В. Онишко [12; 26], В.Л. Осецький [24], І.В. Пасічник [27], О.Ю. Рудченко [24], Л.І. Федулова [10; 14; 24], Р. Шерер [30].

Невирішені частини проблеми. Аналіз праць зазначених вчених показав, що цілісної системи показників фінансування інноваційної діяльності, яка б враховувала ключові аспекти процесу фінансування, не існує. У зв'язку з цим виникає необхідність поглибленого аналізу та вдосконалення існуючих розробок науковців.

Для формування системи показників, що характеризують фінансування інноваційної діяльності, передусім необхідно визначити, що показник – це кількісна характеристика певної властивості соціально-економічних об'єктів і процесів, якісно визначена величина, що є результатом виміру чи розрахунків [9, 786]. При цьому під системою слід розуміти множину взаємопов'язаних елементів, що утворюють певну цілісність, єдність [25, 1113].

Метою дослідження є формування сукупності взаємопов'язаних показників, які дозволяють системно охарактеризувати процес фінансування інноваційної діяльності.

Основні результати дослідження. Відомо, що масштаби ієрархії системи показників залежать від кількості рівнів об'єкта оцінювання (в даному випадку це фінансування інноваційної діяльності), які намагається охопити суб'єкт оцінювання, тобто дослідник. З точки зору традиційної економічної науки економічні явища можна спостерігати на 4 основних рівнях:

- 1) світовий або глобальний рівень (міжнародна економіка);
- 2) макроекономічний рівень (економіка окремої країни);
- 3) мезорівень (регіональна економіка);
- 4) мікрорівень (економіка суб'єкта господарювання).

Для того, щоб результати оцінювання й аналізу об'єкта дослідження були максимально повними, слід охопити всі зазначені рівні.

Фінансування інноваційної діяльності в Україні з точки зору міжнародної економіки доцільно оцінювати за допомогою інтегральних показників. У міжнародній практиці використовуються такі показники:

1. Індикатори групи «Фінансування інновацій, продажі і ринки» Європейського інноваційного табло – European Innovation Scoreboard (EIS).
2. Європейський інноваційний індекс – Summary Innovation Index (SII).
3. Індикатор технологічної якості (АРКО).
4. Величина інноваційного потенціалу країни, складовими якої є ринковий індикатор, індикатор інноваційної сприйнятливості, індикатор інноваційної віддачі [29, 384].

Використання вже існуючих розробок є доцільним, оскільки міжнародний рівень оцінювання передбачає наявність інформації з інших країн світу для порівняння рівня розвитку інноваційної діяльності цих країн з аналогічними даними про Україну. Але слід зауважити, що існують декілька обмежень безпосереднього застосування EIS або SII:

по-перше, наявні статистичні форми Державної служби статистики України не дозволяють отримати повну інформацію, необхідну для розрахунків EIS та SII;

по-друге, існують розбіжності між методологією розрахунків окремих показників, що використовуються на міжнародному рівні, та методологією Державної служби статистики України;

по-третє, висока питома вага показників, які розраховують на основі експертного оцінювання [1; 28].

Проте обмеження можна обійти, якщо ініціювати затвердження на державному рівні обов'язкового моніторингу результатів та ефективності інноваційної діяльності відповідно до міжнародних стандартів, наприклад, європейських, у зв'язку з чим, як наслідок, буде змінено або розроблено нові, більш інформативні статистичні форми, які дозволять це здійснювати на практиці. Таке вирішення проблеми пояснюється загальновідомими об'єктивними законами функціонування та розвитку систем, насамперед пріоритетністю реалізації інтересів системи вищого рівня над інтересами нижчого рівня, тобто надання переваги стандартам Європейського Союзу, а не аналогічним або схожим стандартам окремої держави, в даному випадку України. Це неодноразово було підтверджено на практиці. Так, в Україні з 1998 р. діють міжнародні стандарти обліку у банківській діяльності, а з 2002 р. і в діяльності всіх інших суб'єктів господарювання. Іншим прикладом може слугувати пріоритетність і більша значущість міжнародних стандартів якості продукції ISO порівняно з державними стандартами якості. Таким чином, оцінювання фінансування інноваційного розвитку економіки й фінансування інноваційної діяльності з позиції світового рівня та відповідно до затверджених міжнародних стандартів є не тільки доцільним, а й закономірним і проводити таке оцінювання слід за допомогою загальнозживаних показників, що визнаються системою EUROSTAT і європейським співтовариством, до якого прагне приєднатися й Україна.

Наступний рівень оцінювання – макроекономічний. Згідно з визначенням поняття «показник», яке представлено вище, слід зазначити, що показник характеризує окрему властивість (сторону, аспект) досліджуваного об'єкта. Оскільки завданням даного підрозділу є формування системи показників, тобто взаємопов'язаної їх сукупності, необхідно окреслити склад характеристик, які визначено ключовими аспектами аналізу й оцінювання (рис. 1).

Інформація на рис. 1 свідчить про те, що основними характеристиками, про які має надати інформацію система показників фінансування інноваційної діяльності, є його структура, динаміка, спрямованість, достатність, ризикованість і результативність. Окрім часткових показників, які дозволяють надати всебічну характеристику об'єкта пізнання, в сучасних умовах усе частіше використовуються узагальнені – штучно створені, інтегральні показники. Для того, щоб характеристика фінансування інноваційної діяльності була максимально повною та дозволяла проводити компаративістський аналіз доцільно систему часткових показників доповнювати існуючими інтегральними або будувати нові інтегральні показники на основі сукупності часткових. Система часткових показників дає змогу отримати аналітичну характеристику

об'єкта дослідження, а інтегральні показники дають синтетичну характеристику.

Рис. 1. **Схема основних аспектів оцінювання процесу фінансування інноваційної діяльності, авторська розробка**

Першою суттєвою характеристикою, яка розкриває один з аспектів фінансування інновацій, є структура. Структура – це сукупність стійких зв'язків об'єкта, що забезпечують його цілісність і тотожність самому собі [25, 1169]. В економіці, як правило, для аналізу й оцінювання структури будь-якого об'єкта, застосовуються показники питомої ваги одного з елементів у сукупності всіх елементів об'єкта. І якщо скласти суму показників питомої ваги всіх структурних елементів об'єкта, то вона становитиме 100%, що і забезпечує тотожність досліджуваного об'єкта. Слід зазначити, що сукупністю елементів фінансування інновацій є витрати. Так, І.В. Пасічник пропонує такі показники структури джерел фінансування: питома вага власних коштів; питома вага прямих бюджетних асигнувань; питома вага державного інноваційного фонду; питома вага кредитів; питома вага інвестицій; питома вага інших джерел [27, 10].

А.Я. Кузнєцова виділяє такі показники, що характеризують джерела фінансування інноваційної діяльності:

- витрати на інноваційну діяльність усього;
- витрати власних коштів підприємств, установ, організацій;
- кошти Державного бюджету України;
- кошти позабюджетного фонду – державного інноваційного фонду;
- кредитування;
- кошти вітчизняних інвесторів;
- кошти іноземних інвесторів;
- інші кошти [21, 93].

Ю.М. Корецький пропонує виділяти такі показники:

- питома вага коштів замовників наукових і науково-технічних робіт;
- питома вага коштів державного бюджету;

- питома вага власних коштів, тобто коштів виконавців наукових і науково-технічних робіт;

- питома вага інших джерел [18, 15].

С.В. Онишко пропонує іншу структуру джерел фінансування наукової та науково-технічної діяльності в Україні:

- питома вага видатків бюджету на НДДКР;

- питома вага позабюджетних коштів;

- питома вага коштів замовників НДДКР – підприємств, організацій України;

- питома вага коштів замовників іноземних держав; питома вага інших джерел [26, 261].

Слід зауважити, що у зв'язку з ліквідацією Державного інноваційного фонду, представлена структура витрат на інновації не є адекватною. Відповідно до річних звітів Державного агентства з інвестицій та інновацій, структура витрат виглядає таким чином:

- кошти Державного бюджету України;

- кошти місцевих бюджетів України;

- власні кошти суб'єктів господарювання;

- кредитні кошти;

- кошти вітчизняних інвесторів;

- кошти іноземних інвесторів; інші джерела.

Отже, показниками структури фінансування інноваційної діяльності на рівні держави буде питома вага:

- коштів Державного бюджету України;

- коштів місцевих бюджетів України;

- власних коштів суб'єктів господарювання;

- кредитних коштів;

- коштів вітчизняних інвесторів;

- коштів іноземних інвесторів;

- інших джерел.

Більш узагальнена структура фінансування інновацій пропонується офіційною статистичною звітністю України [23], яка виділяє такі джерела:

- кошти Державного бюджету України;

- власні кошти суб'єктів інноваційної діяльності;

- кошти іноземних інвесторів;

- інші джерела фінансування (табл. 1).

Оскільки оцінюється структура фінансування, то необхідно визначити вагу кожного з показників, перелічених вище, в загальному обсязі витрат на інноваційну діяльність. Для цього необхідно доповнити дані Державної служби статистики України про абсолютні величини витрат з різних джерел даними про питому вагу витрат кожного джерела.

Порівняння показників, запропонованих Державним агентством з інвестицій та інновацій, і показників Державної служби статистики України засвідчило, що значення показників питомої ваги власних коштів суб'єктів господарювання, питомої ваги коштів Держбюджету та питомої ваги коштів іноземних інвесторів у структурі джерел фінансування інновацій збігаються. Відмін-

ність полягає у тому, що інформація зі звітів Державного агентства з інвестицій та інновацій є більш детальною й розкриває додатково обсяги витрат на інновації вітчизняних інвесторів, обсяги витрат місцевих бюджетів, обсяги кредитного фінансування (рис. 2), а дані Державної служби статистики України згруповують ці статті витрат і подають як обсяги фінансування за рахунок інших джерел. Вибір однієї з представлених схем структуризації фінансування інноваційної діяльності залежить від завдань дослідження. Більш повну характеристику можна отримати за детальнішою схемою, яка зображена на рис. 2.

Таблиця 1. Структура джерел фінансування технологічних інновацій*

Роки	Загальна сума витрат, млн. грн.	У тому числі за рахунок коштів							
		власних		Держбюджету		іноземних інвесторів		інших	
		млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%
2000	1757,1	1399,3	79,64	7,7	0,44	133,1	7,57	217,0	12,35
2001	1971,4	1654,0	83,90	55,8	2,83	58,5	2,97	203,1	10,30
2002	3013,8	2141,8	71,07	45,5	1,51	264,1	8,76	562,4	18,66
2003	3059,8	2148,4	70,21	93,0	3,04	130,0	4,25	688,4	22,50
2004	4534,6	3501,5	77,22	63,4	1,40	112,4	2,48	857,3	18,91
2005	5751,6	5045,4	87,72	28,1	0,49	157,9	2,75	520,2	9,04
2006	6160,0	5211,4	84,60	114,4	1,86	176,2	2,86	658,0	10,68
2007	10850,9	7999,6	73,72	144,8	1,33	321,8	2,97	2384,7	21,98
2008	11994,2	7264,0	60,56	336,9	2,81	115,4	0,96	4277,9	35,67
2009	7949,9	5169,4	65,03	127,0	1,59	1512,9	19,03	1140,6	14,35
2010	8045,5	4775,2	59,35	87,0	1,08	2411,4	29,97	771,9	9,60

* розраховано на основі даних [23].

Рис. 2. Схема порівняння структури фінансування інноваційної діяльності за даними Державного агентства з інвестицій та інновацій та Державної служби статистики України, авторська розробка

Наступною ознакою фінансування інноваційної діяльності, яку необхідно охарактеризувати, згідно зі схемою, зображеною на рис. 1, є динаміка. Загальновідомо, що основними показниками динаміки є абсолютне та відносне відхилення. Для визначення показників спрямованості фінансування інновацій слід звернутися до напрямків витрат, які за предметною ознакою Державної служби статистики України поділено на: витрати на дослідження і розробки; витрати на придбання нових технологій; витрати на підготовку виробництва для впровадження інновацій; витрати на придбання машин та обладнання, пов'язаних з упровадженням інновацій. Отже, предметну спрямованість фінансування інновацій можна визначити за обсягами і структурою цих витрат за допомогою таких показників:

1. Абсолютні показники: обсяг витрат на дослідження і розробки (C_1); обсяг витрат на придбання нових технологій (C_2); обсяг витрат на підготовку виробництва до впровадження інновацій (C_3); обсяг витрат на придбання машин та обладнання, пов'язаних з упровадженням інновацій (C_4); обсяг витрат на інші види інноваційної діяльності (C_5).

2. Відносні показники: питома вага витрат на дослідження і розробки; питома вага витрат на придбання нових технологій; питома вага на підготовку виробництва до впровадження інновацій; питома вага витрат на придбання машин та обладнання, пов'язаних з упровадженням інновацій; питома вага обсяг витрат на інші види інноваційної діяльності.

За обсягами фінансування інноваційної діяльності в розрізі адміністративно-територіальних одиниць України можна визначити регіональну спрямованість фінансування.

Достатність фінансування інноваційного розвитку є відносною величиною, яку можна визначити за допомогою відповідних коефіцієнтів. Для цього необхідно визначитися з базою порівняння, тобто з переліком показників, з якими необхідно порівнювати обсяги витрат на інновації. Більшість авторів, чії роботи присвячено даному питанню або пов'язано з ним базою порівняння, обирають обсяг ВВП [1; 2; 7; 8; 13; 18; 20–22; 26]. Отже, показники достатності фінансування інноваційної діяльності такі:

- питома вага витрат на інновації у ВВП (D_1);
- питома вага іноземних інвестицій в інновації у сукупних іноземних інвестиціях (D_2);
- питома вага витрат на інновації у сукупних витратах Держбюджету (D_4);
- питома вага витрат на інновації підприємств у валюті балансу цих підприємств.

Показники достатності фінансування інновацій за рахунок Державного бюджету України та за рахунок власних коштів суб'єктів господарювання, що впроваджували інновації, можна розрахувати за допомогою порівняння витрат на інновації з відповідного джерела до загальних витрат цього джерела (у випадку суб'єктів господарювання до валюти балансу).

Ризикованість фінансування інноваційної діяльності є імовірнісною величиною і показує ймовірність виникнення витрат у результаті вкладень в інновації. Зазначимо, що аналіз праць, присвячених питанням інноваційного

розвитку та його фінансування, показав, що аспект ризикованості фінансування інновацій є найменш дослідженим.

Як зазначає І.Г. Манцуrow, основними показниками ефективності інноваційних заходів є: наукомісткість ВВП, середній обсяг науково-технічних розробок, виконаних за рік однією науковою організацією; питомі витрати на науку на одного науковця; вартість виконаних за рік науково-технічних розробок на одного фахівця (доктора наук, кандидата) [22, 55]. Варто зауважити, що представлені показники не враховують ту частину інноваційної діяльності, яка здійснювалась через придбання нових технологій, шляхом підготовки виробництва для впровадження інновацій, через придбання машин та обладнання, пов'язаних з упровадженням інновацій.

В.І. Колеснік пропонує використовувати такі основні показники результативності інноваційної діяльності: прибуток від реалізації інноваційних проєктів; обсяг реалізованої інноваційної продукції [17].

Колектив авторів [12] запропонував 5 основних показників ефективності інноваційних проєктів (табл. 2).

Таблиця 2. Показники оцінювання ефективності інноваційних проєктів [12]

Показник	Формула розрахунку
Бюджетний ефект	Різниця між прибутками відповідного бюджету від інноваційної діяльності та витратами цього бюджету на здійснення такої діяльності
Інтегральний бюджетний ефект	Різниця між інтегральними прибутками відповідного бюджету від інноваційної діяльності та інтегральними витратами цього бюджету на здійснення такої діяльності
Індекс бюджетної прибутковості дисконтованих інвестицій	Відношення дисконтованих потоків від операційної діяльності до суми дисконтованих відтоків від інвестиційної діяльності
Дисконтований період бюджетної окупності	Тривалість періоду з початку реалізації до того найбільш раннього моменту розрахунку проєкту, після якого дисконтований дохід стає і надалі залишається позитивним
Ступінь фінансової участі держави у реалізації проєкту	Відношення загальних витрат на реалізацію інноваційного проєкту та інтегральних витрат держави за цим проєктом.

Т.А. Васильєва та В.Г. Боронос запропонували два інтегральні показники: приведений оціночний ефект і коефіцієнт безпеки фінансування проєкту. Оскільки фінансування інноваційної діяльності за окремими ознаками є інвестуванням, то до оцінювання його ефективності можна застосувати показники ефективності інвестицій [2].

Останнім рівнем розгляду об'єкта оцінювання – процесу фінансування інноваційної діяльності – є мікрорівень. Показниками розвитку інноваційних структур, згідно зі Звітом Державного агентства України з інвестицій та інновацій, є:

1. Показники інноваційної активності промислових підприємств: кількість підприємств, що займалися інноваційною діяльністю; кількість підприємств, що витрачали кошти на внутрішні НДР; кількість підприємств, що витрачали кошти на зовнішні НДР; кількість підприємств, що витрачали кошти на придбання нових технологій; кількість підприємств, що витрачали кошти

на придбання машин, обладнання, установок, інших основних засобів та капітальні витрати, пов'язані з впровадженням інновацій.

2. Показники активності інноваційної діяльності: кількість підприємств, що впроваджували інновації; кількість підприємств, що проводили комплексну механізацію та автоматизацію виробництва; кількість підприємств, що впроваджували нові технологічні процеси; кількість підприємств, що впроваджували маловідходні, ресурсозберігаючі та безвідходні процеси; кількість підприємств, що освоювали виробництво інноваційних видів продукції [11, 9].

3. Показники результативності інноваційної діяльності: обсяг реалізованої інноваційної продукції; співвідношення обсягів реалізованої інноваційної продукції і витрат на інноваційну діяльність.

Таблиця 3. Показники спрямованості, достатності й ефективності фінансування інновацій суб'єкта господарювання, авторська розробка

Назва показника	Позначення
<i>Показники спрямованості фінансування інновацій суб'єкта господарювання</i>	
1. Обсяг витрат на дослідження і розробки, в тому числі:	
1.1. Обсяг витрат на внутрішні НДР;	С _{П1}
1.2. Обсяг витрат на зовнішні НДР.	С _{П2}
2. Обсяг витрат на придбання нових технологій	С _{П3}
3. Обсяг витрат на придбання машин та обладнання, пов'язаних з впровадженням інновацій	С _{П4}
<i>Показники достатності фінансування інновацій суб'єкта господарювання</i>	
1. Співвідношення витрат на дослідження і розробки і загальної вартості нематеріальних активів підприємства	Д _{П1}
2. Співвідношення витрат на придбання нових технологій і загальної вартості наявних технологій	Д _{П2}
3. Співвідношення витрат на придбання машин та обладнання, пов'язаних з впровадженням інновацій, до загальної вартості основних фондів, що надійшли на підприємство	Д _{П3}
4. Співвідношення витрат на інновації із загальними витратами підприємства	Д _{П4}
<i>Показники ефективності фінансування інновацій суб'єкта господарювання</i>	
1. Співвідношення обсягів реалізованої інноваційної продукції із загальними обсягами реалізації підприємства	Е _{П1}
2. Співвідношення обсягів реалізованої інноваційної продукції із загальними витратами на інноваційну діяльність підприємства	Е _{П2}
3. Коефіцієнт економічної ефективності інвестиційної діяльності підприємств	Е _{П3}
4. Коефіцієнт соціально-економічної ефективності інвестиційної діяльності	Е _{П4}
5. Індекс рентабельності	Е _{П5}

А.Я. Кузнецова запропонувала 15 критеріїв інноваційності фірми, детальний аналіз яких дозволив віднести саме до оцінювання фінансування інноваційної діяльності такі показники: 1) загальні витрати підприємства на інновації (P_0); 2) витрати підприємства на внутрішні НДР (P_1); 3) витрати підприємства на зовнішні НДР (P_2); 4) витрати на придбання нових технологій (P_3); 5) витрати на придбання машин та обладнання, пов'язаних з впровадженням інновацій (P_4); 6) обсяг реалізованої інноваційної продукції (P_5); 7) співвідношення обсягів реалізованої інноваційної продукції і витрат на інноваційну діяльність; 8) фактичні витрати на проведення науково-дослідних і конструкторських робіт.

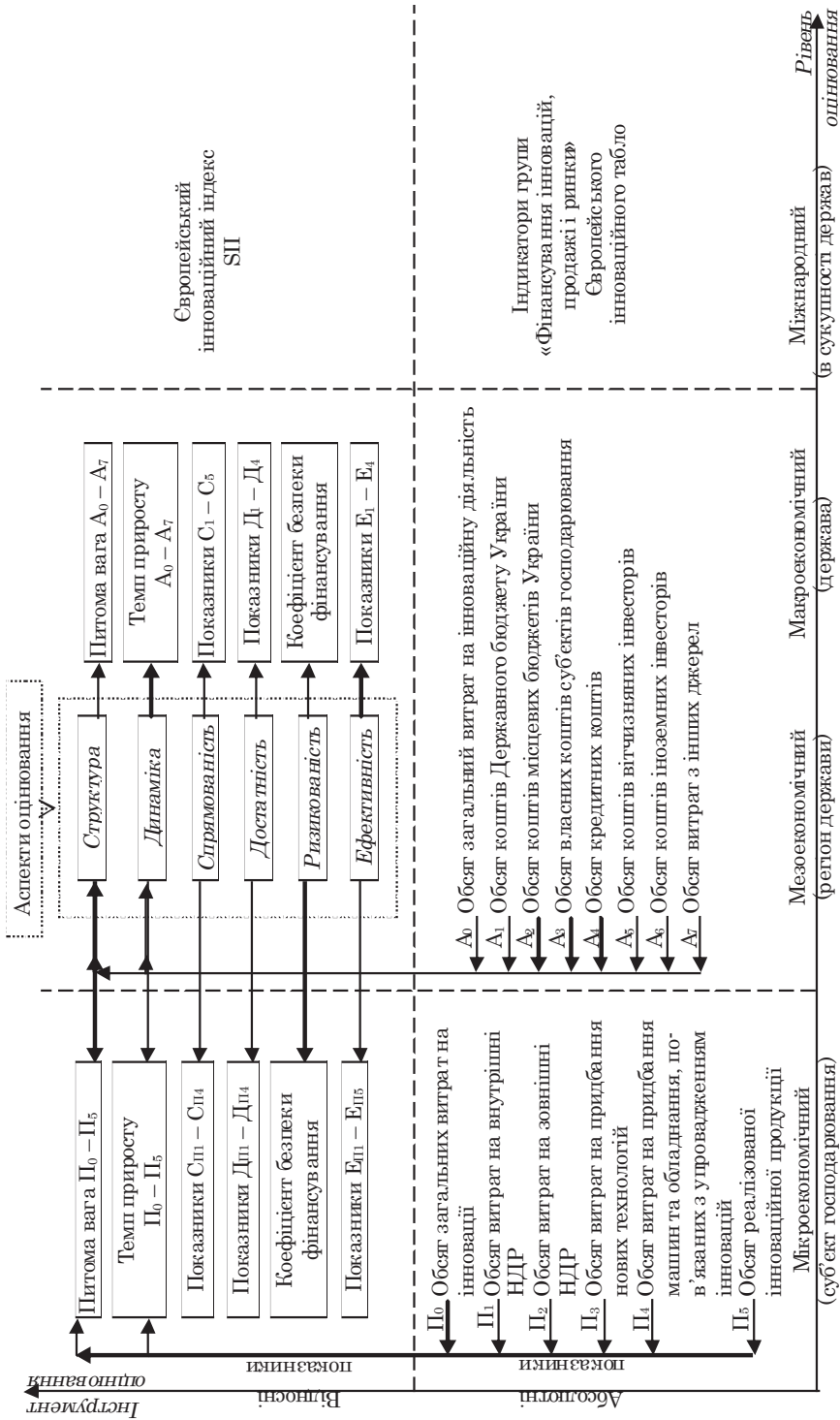

Рис. 3. Система показників оцінювання фінансування іноватійної діяльності, авторська розробка

торських розробок; 9) співвідношення витрат на такі дослідження та обсягів продажу продукції фірми; 10) річний приріст витрат на науково-технічні розробки [21].

У дослідженні пропонується доповнити зазначений перелік відповідно до схеми (рис. 1) для характеристики структури, динаміки, спрямованості, достатності, ризикованості та ефективності фінансування інноваційної діяльності окремого суб'єкта господарювання, що значно розширить сукупність показників, надасть сформованій сукупності повноти й адекватності (табл. 3). Проведені аналіз та узагальнення дозволяють сформуванню сукупності показників для оцінювання фінансування інноваційної діяльності (рис. 3).

Згідно з даними, наведеними на рис. 3, на світовому рівні оцінити фінансування інноваційної діяльності дозволяють індикатори групи «Фінансування інновацій, продажі і ринки» Європейського інноваційного табло в абсолютному вимірі та Європейський інноваційний індекс у відносному. Показники, що характеризують спрямованість і достатність фінансування описані вище. Зупинимось більш детально на підгрупі, яка дає змогу охарактеризувати ефективність фінансування:

- бюджетний ефект (E_1);
- інтегральний бюджетний ефект (E_2);
- індекс бюджетної прибутковості дисконтованих інвестицій (E_3);
- приведений оціночний ефект (E_4).

Показники спрямованості ($C_{П1}-C_{П5}$), достатності ($D_{П1}-D_{П4}$) та ефективності ($E_{П1}-E_{П4}$) фінансування інновацій на рівні окремого підприємства подані в табл. 3.

Запропонована в табл. 3 система показників фінансування інноваційної діяльності дозволяє охарактеризувати об'єкт оцінювання на 4 рівнях (мікро-, мезо-, макроекономічному та світовому) інноваційної діяльності суб'єктів господарювання.

Висновки. Результати дослідження дозволяють встановити, що основними особливостями і водночас перевагами сформованої сукупності показників, що схематично подана на рис. 3, є такі: системність, ієрархічність, повнота охоплення, оскільки ці показники дають змогу охарактеризувати об'єкт оцінювання на 4 рівнях (мікро-, мезо-, макроекономічному і світовому); багатоаспектність, оскільки показники дозволяють проаналізувати й оцінити структуру, динаміку, спрямованість, достатність, ризикованість і ефективність фінансування інноваційної діяльності суб'єктів господарювання.

1. Анализ инновационной политики России и Украины по методологии Европейского сообщества: Монография / Под. ред. Н.И. Ивановой, И.Ю. Егорова, С. Радошевича. – М.: ИМЭМО РАН, 2008. – 237 с.

2. Васильева Т.А., Боронос В.Г. Проблеми фінансового забезпечення інноваційного розвитку: Монографія / За заг. ред. Т.А. Васильєвої. – Суми: СумДУ, 2009. – 351 с.

3. Вдовиченко А. Розрахунок інтегрального індексу інноваційного розвитку економіки України // Світ фінансів. – 2008. – №3. – С. 154–161.

4. Галабурда М.К. Фінансове забезпечення економічної політики в Україні: Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.01.01 / Київський національний економічний ун-т. – К., 2003. – 20 с.

5. Гордей О.Д. Фінансове забезпечення суспільного добробуту: Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.04.01 / Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. – К., 2003. – 18 с.

6. Денисенко М.П., Шабліна Я.В. Інноваційна діяльність підприємств України: суть, оцінка та напрямки активізації // Проблеми науки.— 2008.— №2. — С. 9–16.
7. Егоров И.Ю. Проблемы построения комплексных индикаторов научно-технической и инновационной деятельности // Проблеми науки.— 2007.— №12. — С. 18–26.
8. Економіка й організація інноваційної діяльності: Підручник / О.І. Волков, М.П. Денисенко, А.П. Гречан та ін.; Під ред. О.І. Волков, М.П. Денисенко. — К.: Професіонал, 2004. — 460 с.
9. Економічна енциклопедія: У трьох томах / Відп. ред. С.В. Мочерний. — К.: Академія, 2001. — Т. 2. — 848 с.
10. Зведений прогноз науково-технологічного та інноваційного розвитку України на найближчі 5 років та наступне десятиліття: за матеріалами, наданими експертними групами вищого рівня за тематичними напрямками прогнозно-аналітичного дослідження, виконаного в рамках Державної програми прогнозування науково-технологічного та інноваційного розвитку на 2004–2006 роки) / В.М. Геєць, В.П. Александрова, М.І. Скрипниченко, Л.І. Федулова, А.Г. Наумовець; НАН України; Центр досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М. Доброва; Під ред. А.П. Шпак. — К.: Фенікс, 2007. — 152 с.
11. Звіт про діяльність Державного агентства України з інвестицій та інновацій за 2008 рік // in.gov.ua.
12. Інноваційна модель економіки: правові та методологічні засади проведення експертизи інноваційних проектів: Монографія / С.В. Онишко, С.О. Єгоров, Ю.М. Чернетко, С.І. Федчук, Г.М. Білецька, С.В. Мажорова; За заг. ред. к.ф.-м. н. Ю.П. Дюєнка. — К.: МП Леся, 2006. — 196 с.
13. Інноваційна стратегія українських реформ / А.С. Гальчинський, В.М. Геєць, А.К. Кінах, В.П. Семиноженко. — К.: Знання України, 2002. — 336 с.
14. Інноваційно-технологічний розвиток України: стан, проблеми, стратегічні перспективи: Аналітичні матеріали до Парламентських слухань «Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізації них викликів» / Л.І. Федулова, Ю.М. Бажан, І.А. Шовкун та ін.; За ред. Л.І. Федулової, Г.О. Андрощука; Інститут економіки та прогнозування НАН України. — К., 2009. — 196 с.
15. Ковтун Н.В. Система критеріїв та показників ефективності інвестиційного процесу та інвестиційної діяльності // Статистика України.— 2005.— №4. — С. 4–8.
16. Колесник В.І. Статистичне забезпечення регіонального управління: Монографія. — К.: Інформаційно-аналітичне агентство, 2007. — 475 с.
17. Колесник В.І. Статистичне забезпечення управління інвестиційно-інноваційною діяльністю // Статистика України.— 2009.— №1. — С. 70–76.
18. Корецький Ю.М. Формування та реалізація інноваційної політики в регіоні (на прикладі Волинської області): Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.10.01 / НАН України; Інститут регіональних досліджень. — Л., 2003. — 20 с.
19. Кравченко С.І. Обґрунтування умов фінансування інноваційних рішень // Фінанси України.— 2002.— №2. — С. 124–130.
20. Крупка М.І. Фінансово-кредитний механізм інноваційного розвитку економіки України: Автореф. дис... д-ра екон. наук: 08.04.01 / Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. — К., 2003. — 40 с.
21. Кузнєцова А.Я. Інвестиційно-інноваційна діяльність та система її фінансового забезпечення: Дис... д-ра екон. наук: 08.04.01 / НАН України; Інститут економічного прогнозування. — К., 2005. — 453 арк.
22. Манцуров І.Г. Статистика економічного зростання та конкурентоспроможності країни: Монографія. — К.: КНЕУ, 2006. — 392 с.
23. Наукова та науково-технічна діяльність в Україні (1990–2008 pp.) // ukrstat.gov.ua.
24. Національна інноваційна система: зарубіжний досвід, стан в Україні: аналітичні матеріали до Парламентських слухань / В.М. Геєць, Л.І. Федулова, Ю.М. Бажан, О.Ю. Рудченко, В.Л. Осецький; Під ред. В.М. Геєць, Л.І. Федулова. — К.: НАН України; Інститут економіки і прогнозування, 2007. — 184 с.
25. Новый энциклопедический словарь. — М.: Большая Российская энциклопедия: РИПОЛ классик, 2007. — 1456 с.
26. Онишко С.В. Механізм фінансового забезпечення інноваційного розвитку економіки України: Дис... д-ра екон. наук: 08.04.01 / НАН України; Інститут економічного прогнозування. — К., 2004. — 448 с.

27. *Пасічник І.В.* Фінансово-кредитне забезпечення інноваційної діяльності (на прикладі промислових підприємств Харківської області): Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.04.01 / Українська академія банківської справи. – Суми, 2000. – 18 с.

28. Россия и Украина в свете индикаторов Европейского инновационного табло: Монография / Под. ред. Н.И. Ивановой, И.Ю. Егорова. – К.: Госкомстат Украины, 2008. – 93 с.

29. *Яковлев А.И., Косенко А.П.* Развитие методов оценки инновационного потенциала страны // Инновационный розвиток України: наукове, економічне та правове забезпечення: Тези доповідей Всеукр. наук.-практ. конф. (27–28 жовтня 2006 р.) / Упорядники: О.В. Петришин, М.О. Кизим. – Х.: ІНЖЕК, 2007. – С. 283–285.

30. *Zumbusch, K., Scherer, R.* (2013). Mobilizing Enterprises for Regional Innovation Policies. *Economics & Sociology*, 6(1): 13–27.

Стаття надійшла до редакції 26.11.2012.

КНИЖКОВИЙ СВІТ

СУЧАСНА ЕКОНОМІЧНА ТА ЮРИДИЧНА ОСВІТА
ПРЕСТИЖНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ

Україна, 01011, м. Київ, вул. Панаса Мирного, 26
E-mail: book@nam.kiev.ua
тел./факс 288-94-98, 280-80-56

Фінансовий менеджмент: Підручник / За наук. ред. д.е.н., проф. М. М. Єрмошенка. – К.: Національна академія управління, 2011. – 506 с. Ціна без доставки – 112 грн.

Авторський колектив: **М. М. Єрмошенко, С. А. Єрохін, М. П. Денисенко, О. А. Кириченко, О. І. Соскін, К. С. Горячева.**

Має гриф підручника від Міносвіти України.

У даному підручнику, котрий дає системне і змістовне уявлення щодо управління капіталом у всіх його формах. Комплекс питань, що стосуються фінансово-кредитних відносин на макро- і мікрорівні з точки зору міжнародних стандартів фінансового розвитку, дозволяє сформулювати у читача глибоке уявлення про взаємозв'язки комерційної діяльності підприємств з державним механізмом регулювання монетарної сфери через розробку і реалізацію фінансової і грошово-кредитної політики в Україні.

Включає тезаурус з більш як 700 понять, використаних у підручнику.

Представляє інтерес для студентів вищих навчальних закладів, наукових працівників, викладачів, аспірантів, практичних працівників, а також усіх тих, хто цікавиться фінансовим менеджментом.